Centrala
ona a
Hu ara-Deva

PROLETARI DIN TOATE TĂRILE UNITI-VĂ !

GAZETA ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

Anul XVIII
Nr. 834
Vineri 21 ian. 1966
4 pag. 25 bani

EDITATĂ DE MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI ȘI COMITETUL UNIUNII SINDICATELOR DIN ÎNVĂȚĂMÎNT ȘI CULTURĂ

107 ani de la Unirea Principatelor Române

POPORUL ÎNSUȘI A FĂURIT UNIREA

„Unirea, domnilor, eu nu recunosc nimănui dreptul să zică că e actul său individual... Unirea e actul energic al întregii națiuni române... și de aceea domnilor, nici chiar domnitorului (Alexandru Ioan Cuza — n. n.) *dar încă unui simplu particular nu-i recunosc și nici nu-i voi da vreodată dreptul acesta de a zice că el a făcut singur unirea. Nu, domnilor, unirea națiunea a făcut-o".*

În cuvintele rostite de fruntașul unionist și marele patriot Mihail Kogălniceanu, în ședința Camerei din 9 februarie 1863, și-a găsit o foarte sugestivă caracterizare rolul hotărîtor pe care l-au avut masele în înfăptuirea istoricului act de la 24 ianuarie 1859. Rezultat firesc al unui îndelungat proces istoric care s-a maturizat în condițiile destrămării orînduirii feudale, ale începuturilor capitalismului și formării națiunii române, Unirea a devenit realitate cînd ideea conștiinței unității naționale a cuprins masele largi populare.

Încă în timpul revoluției de la 1848, și mai ales în deceniul următor, Unirea a devenit problema centrală în viața social-politică a celor două Principate românești. În „Dorințele partidei naționale din Moldova", document redactat de M. Kogălniceanu în august 1848, se sublinia că Unirea Principatelor Române reprezintă *„cheia bolței fără care s-ar prăbuși tot edificiul național"*. Aproape în același timp (iunie 1848) în articolul-program al primului număr al publicației „Poporul suveran", redactat de D. Bolintineanu, se arăta că ziarul se va ridica cu energie contra tiraniei și va avea ca țintă *„unirea provinciilor române și tot ce va putea duce România la fericire și mărire"*. Masele populare din Transilvania, în adunarea de la Blaj, din mai 1848, prin cunoscutul strigăt: „Vrem să ne unim cu țara", revendicau și ele unirea cu frații lor de peste Carpați. Se poate considera pe drept cuvînt că întregul popor român dorea să se unească într-un singur stat național. Condițiile istorice nefiind favorabile unirii simultane a celor trei țări române, statul nostru național avea să se formeze treptat, primul pas pe această cale fiind unirea Moldovei și Munteniei.

Diferitele forțe sociale care acționau pentru Unirea Principatelor Române, în funcție de interesele sociale, de clasă, aveau concepții diferite în ce privește conținutul și caracterul Unirii. Burghezia, clasă tînără, în formare, era interesată în realizarea Unirii, căci aceasta ușura dezvoltarea industriei și comerțului — prin asigurarea pieței interne, îi deschidea perspectiva de a dobîndi o poziție preponderentă în viața politică a noului stat național. Elementele avansate, animate de sentimente patriotice și de idei progresiste, preconizau, o dată cu Unirea, și înfăptuirea unor reforme social-economice cu caracter burghezo-democratic (în primul rînd reforma agrară) care să asigure dezvoltarea și modernizarea statului național român. Dintre aceste elemente înaintate, în primele rînduri ale luptei pentru Unire s-au situat Mihail Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Al. I. Cuza, Costache Negri, Vasile Mălinescu, C. A. Rosetti, D. Bolintineanu, Cezar Bolliac etc.

O mare parte a boierimii interesată în dezvoltarea comerțului cu cereale se pronunța și ea în favoarea Unirii. Teama că mișcarea națională de masă ar putea să pună în primejdie privilegiile lor de clasă, i-a făcut însă pe unii dintre marii boieri să se opună Unirii și să colaboreze cu puterile străine potrivnice acesteia.

Forța motrice principală în lupta pentru Unire au constituit-o masele largi populare de la orașe și sate, care au acționat cu energie pentru înfăptuirea ei. În concepția maselor, ideea Unirii Principatelor avea un larg conținut; ele vedeau în Unire, o dată cu realizarea arzătoarei năzuințe a făuririi statului național, un pas hotărîtor spre împlinirea aspirațiilor lor de dreptate socială. Țărănimea, clasa cea mai oropsită, lega de Unire nădejdile ei de a se elibera din jugul strivitor al clăcii, de a redeveni stăpînă a pămîntului care-i fusese răpit de boieri de-a lungul veacurilor. Masele muncitoare ale populației orășenești — lucrătorii, meșteșugarii, precum și alte pături de tîrgoveți, mici comercianți și negustori — concepeau actul Unirii ca punct de plecare pentru înlăturarea privilegiilor feudale și cucerirea unor drepturi și libertăți democratice.

Atitudinea claselor și păturilor sociale s-a concretizat în cursul luptei pentru Unire în diferite acțiuni consemnate aproape zilnic în documentele istorice.

*

După Congresul de la Paris — unde se hotărîse ca poporul român să fie consultat în privința Unirii, prin convocarea unor adunări numite Divanuri ad-hoc — în ambele Principate s-a intensificat mișcarea unionistă. La sfîrșitul lunii mai 1856, unioniștii moldoveni în frunte cu M. Kogălniceanu, V. Alecsandri, C. Negri ș. a. au înființat la Iași o „Societate a Unirii", condusă de un comitet, care își luă sarcina ca prin presă, broșuri, foi volante, adunări și trimiterea de delegați în districte să dirijeze campania pentru unirea principatelor.

Exemplul Moldovei a fost urmat mai tîrziu și de unioniștii din Țara Românească. Într-o adresă trimisă comitetului din Iași, unioniștii bucureșteni anunțau că *„însuflețiți de același spirit al unirii, au luat inițiativa... să lumineze masele asupra înaltei misiuni care le așteaptă"*, adică unirea *„cu frații noștri de peste Milcov"*.

Glasul maselor în favoarea unirii s-a auzit cu forță mereu crescîndă în nenumăratele adunări consacrate discutării problemei unirii care au avut loc în perioada următoare la orașe și sate. Actele „de adeziune", care se încheiau după fiecare adunare erau semnate de sute de intelectuali, meșteșugari, comercianți, răzeși, clăcași etc. Astfel, locuitorii din Bacău, în actul încheiat la adunarea din 8 iunie 1856 arătau: *„Venind vremea de a vorbi și noi pentru binele țării noastre și a ne arăta dorințele unui viitor mai bun, ne-am strîns acum într-un cuget și într-o gîndire, dezbătînd cu mare cumpănire asupra tuturor împrejurărilor noastre politice, toți ne-am hotărît din suflet pentru unirea Principatelor... Dorim această unire din sufletul nostru și o întărim"*. Mărturii contemporane din Muntenia consemnează că aci *„toată lumea"* este pentru Unire, *„cu excepția cîtorva mari boieri"*. Un fruntaș unionist, Gr. Serrurie, scria din Giurgiu, în martie 1857, lui A. G. Golescu: *„Din partea țăranilor plugari, a meseriașilor și a comercianților români, după ce li s-a explicat programa națională, n-a fost decît un consimțămînt unanim la toată cuprinderea ei. De s-au ivit miseria, lașitatea și chiar infamia și p-aci, n-a fost decît din partea unora din clasa boierită, care este prea mică pe lîngă celelalte clase și din partea a doi, trei proprietari de moșii"*.

O dată cu pregătirea alegerilor pentru Adunările ad-hoc, lupta maselor a căpătat o și mai mare amploare. Orășenii,

Prof. N. ADĂNILOAIE

(Continuare în pag. 2-a)

ALEXANDRU IOAN CUZA

C. Popp de Szathmari

Extrase din presa vremii

„Unirea și unirea națională sînt bunuri mari, importante și însuflețitoare, care nu cer mai mult decît voința tare de a fi și a rămînea un singur popor, frați vorbitori ai unei limbi păstrate de străbuni și veacuri, toți fii ai unui popor păzitor de legile morale, înflăcărat de libertatea patriei..."

(Din articolul „Naționalitatea" scris de G. Bariț la 1844 apărut în „Foaie pentru minte, inimă și literatură", nr. 51)

„...Întrunirea Principatelor nu are trebuință de explicare, de comentarii! Ea nu are trebuință poate de a fi înțeleasă, căci ea e simțită. Întrunirea e o trebuință națională, instinctivă, pe care un Român o simte curgînd împreună cu sîngele prin vinele sale, o suge cu laptele la sînul mumei sale, o respiră cu aerul țerei sale, o gustă cu rodurile țerinei sale, o vede în curgerea apelor Patriei sale, o privește în configurația terenului seu. Un român nu are nevoe să-și explice, să înțeleagă întrunirea; el trebuie să o voteze cu ochii închiși, să o dorească ca pănea din toate zilele, ca manea din ceruri. Întrunirea! Dar eată tot ce Românul poate dori! Întrunească-se Principatele Române, și noi vom ave toate celelalte! Încă o dată întrunească-se Principatele Române, și viitorul e al nostru".

(Din ziarul „Zimbru", anul IV, nr. 132, Iași, miercuri, 20 iunie 1856)

„Să trăiască Cuza! a răsunat ca un ecou în inimile poporului român. Nu se mai auzea în toată capitala decît cele mai vii demonstrații de bucurie. „Să trăiască Cuza! Să trăiască viitorul nostru stăpînitor!" zbura din gură în gură, din inimă în inimă; îmbrățișările cele mai cordiale, sărutările cele mai înfocate, expresia celei mai entuziastice bucurii a ochilor, erau singurul spectacol ce se vedea pe toate ulițele, pe toate răspîntiile, pe toate locurile publice ale Bucureștilor".

(I. Bujoreanu — din ziarul „Românul" din 27 ianuarie 1859)

„Adevărata misie a spiritelor de elită, la neamul Românesc, este întemeierea naționalității. Naționalitatea este sorgentul de unde se scurg toate libertățile. Cea dintîi libertate este libertatea politică a nației, ea se cîștigă numai prin întemeierea naționalității. Fără dînsa, libertățile sociale sînt iluzorii... Unirea definitivă a ambelor țări trebuie să ne preocupe înainte de toate..."

(Din ziarul „Dîmbovița", anul II, nr. 2 din 21 octombrie 1859)

Școala românească și Unirea

Aspirație seculară a poporului român, Unirea a fost înfăptuită prin lupta plină de avînt a maselor populare și a multor cărturari cu vederi înaintate, animați de calde sentimente patriotice. În frontul larg al acestei lupte s-au aflat și numeroși slujitori ai școlii — învățători din lumea satelor obidite, în care știința de carte abia cunoștea primele pîlpîiri, profesori din școlile de grad secundar sau superior, oameni de carte care au pus cunoștințele lor nu numai în slujba luminării tineretului, ci și în slujba înfăptuirii celor mai înalte idealuri ale întregului popor.

Mulți cărturari treceau dintr-o parte în cealaltă a Carpaților, de pe un mal al Milcovului pe celălalt, răspîndind, o dată cu învățătura, ideile progresului social, stabilind legături și planuri de acțiune, luptînd pentru înmulțirea numărului de școli la sate și orașe, pentru organizarea învățămîntului pe baze democratice. Numele unor astfel de profesori ca Simeon Bărnuțiu, plecat din Ardeal pentru a deveni profesor la Facultatea de drept din Iași, ca Alexandru Papiu Ilarian, numit profesor de statistică în același centru cultural al Moldovei, ca bănățeanul Eftimie Murgu, numit profesor la Colegiul Sf. Sava din București, ca Ion Maiorescu, venit din Transilvania în Oltenia, ca și numele multor altora s-au legat strîns de progresul culturii românești.

În evenimentele care au precedat și au însoțit Unirea Țării Românești și a Moldovei o serie de învățători și profesori s-au manifestat în mod activ, devenind cunoscuți ca hotărîți unioniști. Luptători activi pentru cauza unirii Principatelor Române au fost V. Boerescu și G. Costaforu, profesori la Facultatea de drept din București, arhitectul Al. Orăscu și alții. Au participat îndeaproape la lupta pentru Unire și mulți profesori de licee, care au avut de îndurat măsurile represive luate de unele autorități reacționare. Printre aceștia s-au aflat, de pildă, profesorul N. Turculeț din Iași, care ținea acasă consfătuiri cu alți luptători unioniști, profesorii N. Verdeanu de la Fălticeni, Popescu de la Bîrlad, Homiceanu de la Piatra Neamț, B. Galian din Huși și alții.

În scrisorile care ne-au rămas de la profesorul Homiceanu din Piatra Neamț întîlnim mărturii prețioase în legătură cu acțiunile desfășurate de oamenii școlii din Moldova în sprijinul Unirii. Citim astfel, într-o scrisoare a lui din aprilie 1857, cum mergea din casă în casă, spre a-i mobiliza pe locuitori la lupta pentru Unire: „Astăzi a fost o zi din cele mai frumoase: am făcut 48 vizite apostolești, pentru că nu dă nimenea trăsură profesorului (...) Am alergat din casă în casă, am explicat (...) Am făcut, în fine datoria mea de român și profesor (...) așa încît pot mărturisi că antiunioniștii din ținutul Pietrii nu sînt în stare a-mi sta înainte..."

Alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domnitor a fost salutată cu deosebită bucurie de masa învățătorilor și profesorilor. Chiar a doua zi după votul dat la Iași în favoarea lui Cuza, corpul didactic din capitala Moldovei a adresat acestuia, prin inspectorul general al școlilor din Moldova, Teodor Veisa, o adresă de felicitare, în care se spunea între altele: „În numele corpului profesoral, care a participat la entuziasmul general ce s-a desvăluit la proclamarea ta de domn al Moldovei, îți (...) exprim adînca bucurie ce o simte a vedea, astăzi, în capul țării un cetățean care și-a atras încrederea și simpatia unanimă a Românilor, nu prin prestigiul nașterii, nu prin ademeniri amăgitoare, nu prin influență străină, nu prin avuțiile sale, ci prin meritele sale și prin devotamentul către patrie". Tot corpul profesoral — se arăta mai departe, în adresa de felicitare — „destinat de a contribui, în proporție cu mijloacele lui, la răspîndirea luminei între tinerele generații române, care au să servеze la vremea lor de sprijinitori și apărători ai patriei, își va pune toată silința pentru a împlini cu demnitate misia lui". Iar în încheierea adresei se arăta că întregul corp didactic are speranța „că buna lui plecare și ostenelele lui nu vor rămîne fără rezultat, dacă el va fi sprijinit și încurajat în calea lui cea grea".

Speranțele pe care corpul didactic și le legase de noua domnie au fost îndreptățite. În cadrul reformelor ce au fost adoptate în anii ce au urmat Unirii Principatelor — reforme printre care locul de frunte l-a ocupat reforma agrară — o importanță deosebită au avut-o măsurile luate în vederea reorganizării învățămîntului de toate gradele, problema învățămîntului fiind ridicată la rang de problemă fundamentală a statului. În mesajul domnesc din 6 dec. 1859 se arăta că sistemul de învățămînt existent atunci era nesatisfăcător, în primul rînd din cauză că nu ținea seama de nevoile noastre specifice. Mesajul arăta că este necesar „ca sistemul total de învățătură să fie mult mai special apropiat trebuinței și naturii românilor, decît imitat fără nici o chibzuială din

Conf. univ. A. PETRIC

(Continuare în pag. 4-a)

Pagina 2
Cărturari români despre Unire

Pagina 3
Din experiența oamenilor școlii

UNIREA PRINCIPATELOR

Dedicată viitorilor deputaţi ai României

...Cînd citim în vechea carte a istoriei străbune
Virtuţi mari, ilustre fapte ale naţiei române,
Care inimă stă rece ? care suflet nemişcat ?
Cine n-are dor să vază ţara sa în fericire,
Cu legi bune, cu legi drepte, în tărie şi-n unire,
Cultivînd artele păcei pe al său pămînt bogat ?

În tăcutele morminte, Bogdan, Mircea se-ntîlniră,
Şi-ntr-o lungă îmbrăţişare pe români îi înfrăţiră ;
Împrejuru-le stau dese umbre de măreţi eroi...
Ele astăzi zbor în aer, inimile-nflăcărează...

Deputaţi ! asupra voastră ei privirea-şi aţintează ;
Fala sau ruşinea ţărei se aşteaptă de la voi.

Fiii voştri vor ascunde a lor frunte în ţărînă,
Dacă voi acum veţi pierde marea cauză română,
Prin meschine interese ce-n mici inimi locuiesc :
Timpul trece, omul piere, dar a patriei iubire
E averea cea mai rară, cea mai scumpă moştenire,
Ce de la părinţi de merit nobili fii o priimesc.

GRIGORE ALEXANDRESCU

(„Concordia", 30 martie 1857)

Solemnitatea deschiderii primei Camere naţionale de către Al. I. Cuza

MILCOVUL

Milcov ! riu fără de spume,
Fără valuri de cristal,
Sac-odată de pe lume
Căci îmi eşti un ce fatal !

Ale tale unde-aducă
Numai ţărnă şi prundiş,
Te mileşte, te usucă,
Fă-te una, tot podiş.

Ca nicicum să se cunoască
Dacă maluri ai avut ;
Iar pe unde curgi, să crească
Trifoi, iarbă, muşchi plăcut.

S-arăt fiilor mei : iată !
Pe-aici Milcovul era ;
Dar frăţia cea curată
I-au sacat fiinţa sa !

Iar nepoţii nici să ştie
Că vreodată ai trăit,
Nici prin gînd lor să le vie
Că tu fraţi ai despărţit.

Milcov ! riu fără de nume,
Fără valuri de cristal,
Sac-odată de pe lume
Căci îmi eşti un ce fatal !

GH. TAUTU

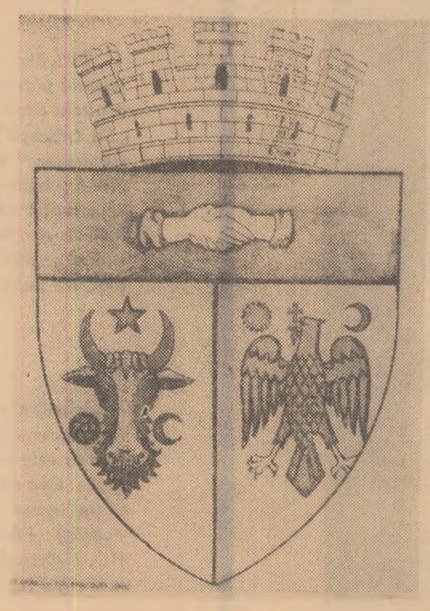

← *Stema oraşului Focşani după Unire*

CĂRTURARI ROMÂNI DESPRE UNIRE

Biruit-au gîndul să mă apucu de această trudă, să scoţ lumii la vedere felul neamului, din ce izvor şi seminţie sîntu lăcuitorii ţării noastre, Moldovei şi Ţării Munteneşti şi românii din ţările ungureşti, cum s-au pomenit mai sus, că toţi un neam şi o dată discălecaţi sîntu...

Cu (...) oşti Traian, căruia numele în Istoriile Rîmului Ulpius Traianus, au călcatu aceasta parte de lume (...) Iară acesta împărat Traianu pre aici au venitu şi au încunjuratu aceasta parte de lume, cum s-au pomenitu, şi iel au discălicat neamul, seminţiia care trăieşte pînă acum în Moldova şi în Ţara Muntenească şi cît norod ieste în Ardeal cu acestu nume : român.

MIRON COSTIN
(„De neamul moldovenilor, din ce ţară au ieşit strămoşii lor")

Însă rumânii înţeleg nu numai ceştia de aici, ce şi den Ardeal, carii încă şi mai neoşi sînt, şi moldovenii, şi toţi cîţi şi într-altă parte se află şi au această limbă... tot unii sînt. Ce dară pe aceştia, cum zic, tot romani îi ţine, că toţi aceştia dintr-o fîntînă au izvorît şi cură.

Stolnicul
CONSTANTIN CANTACUZINO
(„Istoria Ţării Rumâneşti")

...Unitatea Principatelor a fost visul de aur, ţelul isprăvilor a marilor bărbaţi ai Românici, a lui Iancu Huniad, ca şi a lui Ştefan cel Mare, ca şi a lui Mihai Viteazul, a lui Vasile Vodă, ca şi a lui Matei Basarab. (...) şi cu toată apăsarea străină, totuşi legislatorii noştri din 1830 au înscris în art. 425 al legii fundamentale de atunce, aceste cuvinte repetate din secol în secol pînă astăzi de toate inimile române :

...Art. 425. Începutul, religia, obiceiurile şi asemănarea limbii lăcuitorilor acestor două Principate, precum şi trebuinţele a îmbelor părţi, cuprind din însuşi descălecarea lor elementele nedespărţitei unirii, care s-a împiedicat şi s-a întîrziat din întîmplătoarele împrejurări. Mîntuitoarele folosuri a rolului ce s-ar naşte din întrunirea acestor două ţări sînt netăgăduite !

Unirea Principatelor este dar dorinţa vie şi logică a marii majorităţi a românilor. „Steaua Dunării" este jurnalul Unirei. Prin aceasta ea nu urmează unei utopii ; ea apără numai interesul vital al patriei. Unirea Principatelor este singurul mod în stare de a consolida naţionalitatea românilor, de a le da demnitate, putere şi mijloace pentru a împlini misia lor...

MIHAIL KOGĂLNICEANU
(Din programul ziarului „Steaua Dunării", Iaşi, 1 octombrie 1855)

Deschid sfînta carte unde se află înscrisă gloria României ca să pun înaintea ochilor fiilor ei cîteva pagini din viaţa eroică a părinţilor lor. Voi arăta acele lupte uriaşe pentru libertatea şi unitatea naţională, cu care Românii, supt povaţa celui mai vestit şi mai mare din voevozii lor, încheiară veacul al XVI-lea.

Moştenitori ai drepturilor pentru păstrarea cărora părinţii noştri s-au luptat atîta în veacurile trecute, fie ca aducere aminte a acelor timpuri eroice să deştepte în noi sentimentul datorinţei că avem d-a păstra (...) pentru viitorime această preţioasă moştinire !

N. BĂLCESCU
(„Istoria românilor sub Mihai-Vodă Viteazul")

Ce moment a putut fi mai frumos în Iaşi decît acela cînd, înaintea lui Alexandru Cuza, om nou, soldat, care venea liber de orice angajament, de orice amintire, bună sau rea, a trecutului şi vedea numai drumul către viitor, cînd, înaintea acestui domn nou şi tînăr, în care totul era spontaneitate şi suflet, care putea prin urmare făgădui oricui îndeplinirea celor mai îndrăzneţe visuri, cînd înaintea lui se înfăţişa Mihail Kogălniceanu pentru a-i aminti că numele lui Alexandru este şi al lui Alexandru cel Bun ?

În clipa aceea parcă el vrăjea tot şirul Domnilor ţării noastre, parcă din necropolele pierdute în munţii noştri se ridica tot şirul Domnilor mari ai ţării şi, prin graiul fermecat al marelui orator, stăteau înaintea Domnului nou al Moldovei pentru a-i aminti ce sfîntă şi mare moştenire i-au lăsat ei. În clipa aceea, în Camera Moldovei nu erau numai cei care se vedeau, ci mai presus de dînşii toată acea pleiadă de eroi şi sfinţi prin care ţara Moldovei trăise, pentru a-i aminti noului Domn ce viitor strălucit se poate deschide pentru Românime prin contopirea cu ţara-soră. Strălucit moment !

N. IORGA
(„Spiritul public şi literatura în epoca Unirii" conferinţa ţinută în ziua de 24 Ianuarie 1915 la serbarea şcolară de la Teatrul Naţional)

POPORUL INSUŞI A FĂURIT UNIREA

(Urmare din pag. I-a

ca şi ţăranii ţineau să asigure respectul drepturilor electorale. Negustorii din Roşiorii de Vede au revendicat dreptul de a participa la vot, motivînd că *„parte a naţiei sîntem şi noi"*. Un grup de tîrgovişteni solicitau să fie trecuţi între alegători *„sau din împotrivă să fim izgoniţi din pămîntul naţiei noastre, ceea ce ar fi pentru noi mai suferit şi mai onest decît să rămînem depărtaţi de drepturile ce fiecare român le are"*. Semnificative au fost înscrierile masive ale ţăranilor în listele electorale.

În Moldova, din dispoziţia caimacamului reacţionar N. Vogoride, autorităţile ameninţau pe locuitori că *„de vor pomeni măcar cuvîntul de unire au să se ducă acolo unde n-au să mai vadă soarele"*. Ziarele unioniste au fost suspendate, întrunirile de asemenea, s-a interzis să se cînte „Hora Unirii", scrisă şi publicată în 1856 de V. Alecsandri în ziarul „Steaua Dunării". Toate acestea au culminat cu încercarea de a falsifica alegerile.

Teroarea şi arbitrariul s-au dovedit însă neputincioase în faţa voinţei de luptă a maselor. Delegaţii ţăranilor clăcaşi din Tecuci au respins candidatul antiunionist ce le fusese impus şi s-au declarat pentru Unire : la Vaslui, opunerea lor a fost atît de vie, încît autorităţile au fost silite să-i izgonească pe săteni cu forţa armată din localul cirmuirii şi chiar din oraş.

Cînd, ca urmare a situaţiei create, comisarul Franţei, Talleyrand-Périgord s-a deplasat în Moldova, a fost întîmpinat de mii de locuitori, care i-au exprimat dorinţa de Unire, arătînd actele arbitrare ale caimacamului. Comisarul Sardiniei a fost de asemenea întîmpinat la Iaşi de mii de manifestanţi cu steagurile tricolore.

Datorită presiunii maselor largi populare şi sprijinului diplomatic al puterilor europene favorabile Unirii, alegerile falsificate din Moldova au fost anulate. Noile alegeri din Moldova, ca şi cele din Ţara Românească, au trimis în Divanuri o covîrşitoare majoritate unionistă.

Divanurile ad-hoc din ambele Principate, deşi unioniste, erau departe de a reflecta proporţional diferitele clase ale societăţii române. Majoritatea o constituiau reprezentanţii burgheziei şi ai boierimii. Pentru prima dată în istoria noastră, participau, însă, la asemenea adunări şi reprezentanţi ai ţărănimii — cîte un ales din fiecare judeţ. După ce Divanurile, într-o atmosferă de mare însufleţire, s-au pronunţat pentru unirea celor două Principate într-un singur stat, deputaţii ţărănimii şi-au rostit răspicat revendicările lor proprii. Astfel, deputaţii săteni din Moldova, sprijiniţi de unii intelectuali, au deschis discuţia în problema agrară prin cunoscuta jalbă sau propunere, al cărei prim-semnatar este clăcaşul Ioan Roată din Putna. Ţăranii arătau în jalbă : *„...Pînă în ziua de astăzi toate sarcinile cele mai grele numai asupra noastră au fost puse şi noi mai nici de unele bunuri ale ţării nu ne-am îndulcit ; ...că noi biruri grele pe cap am plătit, oameni de oaste numai noi am dat ; ...boierescuri, zile de meremet numai noi am îndeplinit ; ...pîine neagră şi amară udată cu lacrimi numai noi am mîncat... ...Apoi, suspinul, durerea noastră de toate zilele, dorinţa cea mai mare... este căderea boierescului, ...vroim să scăpăm, vroim să ne răscumpărăm din robia în care sîntem... să nu mai fim ai nimănui, să fim numai ai ţării şi să avem şi noi o ţară"*.

Cereri asemănătoare ale ţărănimii s-au făcut auzite şi în Divanul de la Bucureşti, mai ales prin glasul deputatului clăcaş Tănase Constantin : *„...astăzi nu numai nouă românilor, ci lumei întregi este cunoscut cît de rău e întocmită această ţară şi cît de apăsat este poporul ei... Noi, românii, ţărani plugari, am suferit şi suferim mai dureros de nedreptatea legilor şi a aşezămintelor ce sînt astăzi în ţara noastră"*.

La sfîrşitul anului 1857, Turcia a dizolvat ambele Divanuri. Deşi poporul nostru se pronunţase ferm pentru Unire, opoziţia Turciei şi Austriei a făcut ca la Conferinţa de la Paris a reprezentanţilor puterilor europene să nu se admită decît o unire parţială a Principatelor, fiecare urmînd să-şi aleagă cîte un domnitor, o adunare şi un guvern separat.

În aceste condiţii, pentru poporul român a devenit tot mai limpede că numai prin acţiuni hotărîtoare interne, şi nu prin bunăvoinţa guvernelor străine îşi va putea făuri statul său unitar, naţional. În ciuda opreliştilor de tot felul din partea caimacamilor numiţi de Poartă, a măsurilor drastice împotriva activităţii unioniste, în toată perioada premergătoare alegerii adunărilor care aveau să-i desemneze pe domni, acţiunile maselor au crescut în amploare.

În Moldova, deputaţii din partida naţională au folosit atît presiunea maselor de alegători, veniţi la Iaşi din diferite ţinuturi, cît şi contradicţiile din rîndul moşierimii conservatoare, spre a asigura, la 5 ianuarie 1859, alegerea lui Al. I. Cuza — revoluţionar paşoptist şi luptător înflăcărat pentru cauza Unirii. Cuza a fost proclamat domn — cum relatează un contemporan — în uralele deputaţilor unionişti şi *„a mai multor zeci de mii de oameni care umpleau tribunele publice, coridoarele şi curtea palatului"*. *„Mase de oameni"* — scria Vasile Alecsandri — *purtînd torţe şi pancarde alegorice luminate, străbăteau străzile strigînd „Trăiască domnul"*.

După alegerea din Moldova, privirile patrioţilor unionişti, ale întregului popor român s-au aţintit spre capitala Munteniei. În adunarea Ţării Româneşti, din cauza ingerinţelor electorale, pătrunsese o majoritate reacţionară, partizană a fostului domnitor Bibescu, pe care voia să-l realeagă, avînd de partea ei guvernul, administraţia şi oştirea. În schimb, minoritatea progresistă (partida naţională) avea de partea ei masele populare orăşeneşti şi săteşti.

Cu toate măsurile represive, ordonate de căimăcămie, la 22 ianuarie, în momentul cînd s-a deschis Adunarea, o imensă mulţime : meseriaşi, lucrători, mici comercianţi şi ţărani din preajma Capitalei, se adunase pe dealul Mitropoliei. Porţile păzite de trupe au fost luate cu asalt, mulţimea pătrunzînd în curtea clădirii unde se ţinea Adunarea.

„Poporul — relatează martorul ocular N. T. Orăşanu — *nu mai prezenta o adunătură de oameni, ci o mare vie ale cărei valuri abia se puteau mişca şi care ameninţa să năvălească pe uşi şi pe ferestre în Cameră ca să-şi susţină drepturile şi principiul său"*.

La 23 ianuarie căimăcămia a adus noi forţe militare în faţa Adunării, iar deputaţii unionişti, pentru a scăpa de presiunea baionetelor, au făcut apel la masele populare. Îndată şuvoiul de tîrgoveţi şi ţărani, în strigăte de „Trăiască libertatea !", înghesuind mereu armata (din care o parte se lăsase dezarmată), a ajuns la uşile Adunării pe care le-a deschis cu forţa. Orăşanu, care era în frunte, strigă deputaţilor : *„Goniţi oştirea, domnilor, sau numai răspundem de viaţa d-voastră"*.

Întrucît alegerea lui Cuza şi pe tronul Ţării Româneşti era, în conjunctura creată, singura soluţie care — ocolind stipulaţiile Convenţiei — putea duce la Unirea Principatelor, partida naţională a propus la 24 ianuarie alegerea domnitorului Moldovei. Pentru orice eventualitate mulţimea de orăşeni şi ţărani s-a organizat în două mari grupuri : unul a rămas pe dealul Mitropoliei iar altul pe cîmpia Filaretului, aşteptînd acolo semnalul în privinţa atitudinii conservatorilor. **Presiunea maselor l-a silit pe deputaţii conservatori să accepte îndoita alegere.** Consulul austriac arăta că deputaţii conservatori l-au votat pe Cuza de teama *„că nu vor părăsi în viaţă sala de şedinţe dacă nu se vor hotărî la acest vot de unire"*.

Prin alegerea aceluiaşi domnitor în cele două ţări române, istoricul act al Unirii era înfăptuit. Deşi miile de ţărani şi orăşeni n-au fost reprezentaţi în mod oficial în Adunare, prezenţa lor s-a făcut hotărîtor simţită şi, din afara zidurilor Camerei, a influenţat dezbaterile şi i-a determinat pe deputaţi să ţină seama de voinţa şi aspiraţiile lor.

Vestea îndoitei alegeri a lui Cuza a stîrnit un val uriaş de bucurie şi entuziasm în masele populare. Un contemporan povesteşte că în acele clipe *„tot Bucureştiul era în picioare, de la Filaret şi dealul Mitropoliei pînă la Băneasa"* şi că din piepturile tuturor răsunau strigătele *„Trăiască Unirea !"*, *„Trăiască Vodă Cuza !"*. *„Trăiască România una şi nedespărţită !"*.

Înfăptuirea actului de la 24 ianuarie 1859 a fost salutată de burghezia, ţărănimea şi intelectualitatea din Transilvania. Ziarul „Gazeta Transilvaniei" şi alte ziare transilvănene au publicat ample relatări asupra împrejurărilor alegerii lui Al. I. Cuza, asupra entuziasmului maselor şi importanţei Unirii Principatelor. După 24 ianuarie — în pofida interdicţiilor autorităţilor habsburgice — atracţia tînărului stat naţional a sporit mereu. Cărturarul Al. Papiu Ilarian sublinia pe bună dreptate că *„românii din Transilvania numai la Principate privesc"*.

Prin actul măreţ de la 24 ianuarie 1859, poporul român a pus ţările europene în faţa unui fapt împlinit, pe care au fost nevoite să-l accepte : în geografia politică a Europei apăruse numele unui nou stat — numele patriei noastre scumpe — România. Încăodată, ca de atîtea alte ori în decursul istoriei, poporul român s-a afirmat ca făuritor al propriei sale istorii.

Articol apărut în „Scînteia", nr. 6864 din 18 ianuarie 1966.

DIN EXPERIENȚA OAMENILOR ȘCOLII

Valențe educative ale textelor literare ■ O enumerare analitică a aspectelor ce trebuie investigate în studiul vieții psihice a elevilor și o prezentare a metodelor indicate în această investigare ■ **Primele rezultate ale folosirii laboratorului lingvistic** ■ Cum se înlătură „obstacolul" puterilor cu exponenți ■ **Studiul teoretic și rezolvarea pe cale experimentală a problemelor de chimie.**

Educarea patriotică a elevilor prin lecțiile de literatură

Rîndurile ce urmează își propun pe baza experienței proprii, să delimiteze locul distinct pe care îl ocupă lecțiile de literatură în realizarea educației patriotice a elevilor și să reliefeze cîteva direcții de orientare.

Studiul literaturii își îndeplinește misiunea sa educativă numai dacă aduce în conștiința școlarului imagini concret-senzoriale, numai dacă profesorul înțelege că opera literară influențează în primul rînd pe plan estetic. Valențele educative ale unui text literar reușesc să îmbogățească conștiința elevilor atunci cînd profesorul se preocupă să le dezvolte sensibilitatea artistică, operînd în așa mod încît mesajul transmis de lucrarea literară să-și exercite influența politico-morală în unitate indisolubilă cu funcția estetică-educativă. Numai în acest chip se poate declanșa emoția aptă să înriurească conștiința și comportarea patriotică a tineretului. Aici este chemată să-și spună cuvîntul măiestria profesorului, capacitatea lui de a pune în lumină unitatea interioară între conținutul și forma imaginii, respectînd permanent caracterul determinant al conținutului.

Nu sînt de nici un folos, ba sînt chiar de-a dreptul dăunătoare „politizările" superficiale, rezumate la rețete moralizatoare. În asemenea cazuri, caracterul patriotic nu este sesizat de elevi în poezia, schița sau povestirea studiată, ci le apare ca ceva artificial, ceea ce duce la schematism și didacticism, verificate ca ineficiente în dezlănțuirea unor rezonanțe profunde. Profesorul care repetă la orele de limba română ceea ce în mod normal află elevii cu prilejul lecțiilor de istorie, geografie, educație cetățenească ignoră sursele particulare de ordin educativ ale textelor literare. La orele de lectură literară educarea sentimentelor și convingerilor patriotice, trebuie să se realizeze cu ajutorul procedeelor și instrumentelor de lucru specifice artei literare. Aplicarea nediferențiată, otova a unor mijloace și căi de educare imuabile, indiferent de obiectul de studiu, de individualitatea și vîrsta copiilor constituie un simptom îngrijorător de formalism.

În munca mea cu elevii țin seama de faptul că diversele genuri și specii literare au un specific propriu. Folosesc larg bunăoară, pentru a contribui la educarea lor în spiritul patriotismului, poezia, care posedă mari resurse în această direcție. De exemplu, la interpretarea analitică a poeziilor „Sergentul", „Dan căpitan de plai", „Scrisoarea III", pentru a-i ajuta pe elevi să pătrundă sensul ideologic al acestora și să simtă admirație față de tradițiile glorioase de luptă ale poporului, caut să le trezesc vibrații emoționale puternice în toate momentele lecției: pregătirea, lectura expresivă, analiza conținutului de idei, caracterizarea personajelor. Forța și vioiciunea impresiilor produse de imaginile artistice sînt intensificate cu ajutorul perceperii vizuale și auditive astfel încît elevii să pătrundă pînă la încărcătura de sens, pînă la sentimentul exprimat de poeți, — dragostea de veacuri a poporului român pentru libertate națională și dreptate socială. Pentru potențarea vibrației emoționale am în considerare și puternica incantație produsă de ritm, de rimă, de întreaga gamă a elementelor frozodice, de muzicalitatea cuvintelor. În această perspectivă, la sfîrșitul orei nu se pune problema ca elevul să părăsească clasa îmbogățit doar cu o serie de cunoștințe (pe care de altfel le află și de la lecțiile de istorie) cît, mai cu seamă, sensibilizat și dinamizat de imaginile poetice investite cu suflu patriotic. Sarcina primordială pe care mi-o pun constă în a acționa în vederea entuziasmării școlarilor pentru ideile și simțămintele patriotice exprimate în poezie, străduindu-mă ca aceste stări de spirit ocazionale să devină de durată prin legături permanente și trainice cu altele asemănătoare, manifestate anterior. Apelînd la asemenea resorturi edificatoare, reușim să-i sensibilizăm pe elevi în fața unor exemple pilduitoare din lecțiile studiate, ceea ce va determina luări de atitudine corespunzătoare în propria lor conduită.

În poezia actuală, centrul de greutate este deplasat spre conținutul interior, spre o vibrație ritmică de mare intensitate a emoției. Patosul nestăvilit al revoluției, pe măsura activității și simțămintelor contemporane, pulsează din plin în poezii ca cele intitulate „Cîntec pentru patrie, „Partidului", „Închinare". „Iubește țara ta" și altele pe care le studiază elevii. Vibrațiile emoționale transmise sînt semnificative în raport cu realitatea nouă din patria noastră. Am grijă, ca atare, să subliniez conținutul nou al patriotismului socialist, folosind în expunere și conversație pe o argumentare logică, cu punctul de plecare în diferitele ipostaze ale acestui sentiment calitativ nou. Așa dar pornesc de la ideile și convingerile existente realmente în poezia studiată pentru a ajunge la conținutul patriotismului, nu de la generalități abstracte care ar fi „ilustrate" în versuri. Structura interioară deosebită a poeziilor actuale, elementele înnoitoare de stil și de versificație le prezint în raport cu acest conținut ideo-emoțional.

Fragmentele de roman și nuvelele prezente în manuale ne dau largi posibilități de a exprima semnificațiile patriotice ale unor fapte, acțiuni, conflicte, comportări ale oamenilor. Fiind cu mult superioare unor reportaje de factură minoră. De astă dată, elementul rațional îmbinat cu cel narativ-emoțional sprijină intuirea edificatoare a realității înconjurătoare zugrăvită într-o modalitate artistică originală. Caracterizîndu-l de pildă pe Anton Filip din fragmentul „Bărăgan", caut ca personajul să-i cucerească pe elevi, să le slujească drept exemplu, insistînd asupra participării lui pline de pasiune la tot ce se întîmplă în jurul său, asupra spiritului ofensiv ce animă viața și activitatea muncitorului comunist și care se degajă în mod convingător, firese din întregul ansamblu de imagini artistice creat de scriitor. Mă feresc de a-l prezenta elevilor drept purtătorul unui cod de precepte moral-politice. Caut în schimb ca trăsăturile lui de caracter, percepute nu la modul observatorului pasiv, să acționeze asupra conștiinței și comportării elevilor prin forța lor exemplară.

În fine, predarea celor cîteva biografii existente în manual o subordonez scopului participării elevilor la trăirea unor vieți puternice, a unor mari existențe consacrate creației de bunuri spirituale. La asemenea lecții caut să fac din cunoștințele predate elemente de cultură, iar din impresiile declanșate sentimente și convingeri statornice.

Contribuția lecțiilor de lectură literară la educarea patriotică a tineretului școlar este autentică, viabilă, dacă profesorul — ferindu-se de formele simpliste și banale — reușește să conducă pe elevi să pătrundă pînă la semnificații, pînă la mesajul patriotic pe care îl dezvăluie opera literară. Dacă sensibilitatea artistică a elevilor este solicitată din plin, valențele educative ale textelor literare izbutesc să îmbogățească multilateral conștiința și să determine atitudini patriotice.

VALERIU C. NEȘTIAN
Huși

Cunoașterea elevilor

Importanța studierii elevului este indeobște cunoscută de către cadrele didactice. Mai puțin cunoscută este însă „tehnica" acestui studiu. Situația se reflectă în calitatea muncii pe care o desfășoară diriginții și profesorii pentru cunoașterea elevilor. De multe ori, deși conștiincioasă, această muncă este empirică și fără prea mare eficiență educativă.

Iată motivul pentru care ne propunem să facem unele precizări cu privire la modul în care trebuie studiată personalitatea elevului. În acest sens vom încerca să răspundem la următoarele întrebări: ce studiem și cum studiem?

La prima întrebare se poate răspunde laconic: studiem viața psihică a elevului. Dar viața psihică este o realitate foarte complexă, cu multiple aspecte, stări și procese care se manifestă în moduri variate. Această complexitate a fenomenelor psihice determină o atitudine analitică în studiul lor. Pedagogul, care este în acest caz și cercetător, trebuie să cunoască elementele componente ale vieții psihice, în primul rînd procesele de cunoaștere, procesele afective și cele volitive. Structurarea acestora este complicată. Așa de exemplu, din categoria proceselor de cunoaștere fac parte senzațiile, percepțiile, reprezentările, memoria, gîndirea etc Procesele afective sînt de asemenea complexe: emoțiile, dispozițiile, sentimentele și pasiunile. În studierea elevului trebuie cercetate și aspectele personalității: interesele, aptitudinile, temperamentul, caracterul.

Am procedat intenționat la o enumerare analitică a aspectelor care trebuie investigate în cunoașterea elevului pentru a atrage atenția asupra complexității fenomenului de studiat și deci și a necesității unui ghid în acest studiu. Fără un asemenea ghid, adeseori, studiul vieții psihice se reduce la cîteva observații asupra proceselor psihice mai evidente: memoria, gîndirea, limbajul, atenția etc., celelalte fiind neglijate.

De o și mai mare importanță este să știm cum să studiem.

Am analizat mai multe caiete ale diriginților și învățătorilor în care aceștia se ocupă de studiul elevilor Din cele constatate cu acest prilej, aș dori să fac unele precizări cu privire la modul de studiere a elevului.

Cei mai mulți diriginți utilizează în mod unilateral, în studiul elevilor, observația. De aceea și cele mai multe caiete nici nu se numesc „caiet de studiu", ci „caiet de observații". Desigur că observația este una din metodele cu cea mai largă răspîndire în studiul elevului datorită ușurinței cu care ea poate fi utilizată, dar renunțarea la întreaga gamă a metodelor de investigație nu poate fi decît păgubitoare pentru o cunoaștere completă și temeinică De aceea este necesar ca pedagogul să recurgă la acea metodă care este cea mai adecvată pentru studiul fenomenului respectiv Este necesar deci ca în mod sistematic să fie utilizate și analiza datelor biografice, convorbirea, studiul produselor activității elevului, experimentul, statistica etc. Numai prin utilizarea tuturor metodelor închegate într-un sistem se poate realiza un studiu complet al vieții psihice a elevului

Se constată deficiențe atît în adunarea materialului cît și în interpretarea lui. În cele mai multe caiete de studiu, cele două etape sînt nediferențiate. Alături de materialul faptic, uneori anticipîndu-l, se află concluzii și generalizări nefundamentate. De aceea ținem să precizăm că în caietul de studiu trebuie să fie mai întîi culeș un material faptic concret și suficient pe baza căruia să se formuleze concluziile psiho-pedagogice. Consemnarea unor formule ca: „inteligent", „memorie bună", „limbaj bogat" etc., fără ca în prealabil să se fi notat date concrete pe baza cărora să se stabilească aceste calități, reflectă neînțelegerea valorii materialului faptic în cercetare. Cercetarea fără material faptic este fără valoare științifică, deoarece concluziile și generalizările sînt nefondate, neîntemeiate și deci formale.

Adunarea și consemnarea unui material faptic bogat în semnificații psihologice presupune cunoașterea de către cadrele didactice a noțiunilor de psihologie a copilului și a particularităților psihice ale copilului. Altfel materialul faptic adunat este nesemnificativ, lucru pe care-l vom constata la prelucrarea lui.

Atragem atenția și asupra necesității studierii elevilor „șterși", adică a acelora care nu atrag atenția. Ei sînt mai greu de studiat, fiindcă-și obiectivează mai anevoie personalitatea. De aceea și efortul de a-i cunoaște trebuie să fie mai mare. De obicei în caietul de studiu, în dreptul numelor acestor elevi însemnările sînt sărăcăcioase.

Este îndeobște cunoscut că studiul elevului nu este un scop în sine, ci un mijloc pentru o mai bună organizare și o mai științifică desfășurare a procesului pedagogic. Privite din acest unghi, documentele de studiu ale elevului trebuie să fie valorificate de către toate cadrele. De altfel munca de cunoaștere a elevului nu e o sarcină numai a dirigintelui, cum greșit se crede, ci a tuturor cadrelor didactice cu care dirigintele trebuie să colaboreze.

Fișa psiho-pedagogică care se elaborează pe baza materialului faptic (și care este, de fapt, portretul psihologic al elevului), se întocmește la sfîrșitul anului școlar și la sfîrșitul unui ciclu de studiu. Ea trebuie să se utilizeze ca document pentru orientarea profesională a elevului și pentru educarea lui ulterioară. Deci, concluziile acestei fișe trebuie să prezinte și perspectivele dezvoltării în viitor a elevului.

Lector univ. ION DRAGAN
Timișoara

Un experiment audio-vizual

Începînd din acest an școlar, liceul nostru dispune de un laborator lingvistic experimental dotat cu 14 cabine. Întrucît utilizarea acestui agregat, cît și a celorlalte mijloace audio-vizuale ridică o serie de probleme noi de ordin metodic, organizatoric și tehnic, am restrîns inițial experiența la cele trei clase a VIII-a care studiază limba franceză. Focalizînd eforturile noastre, am reușit să asigurăm, într-un timp relativ scurt, instructajul tehnic al elevilor care urmau să lucreze în cabinele laboratorului, să elaborăm programele etalon și să procurăm unele materiale vizuale în raport cu cerințele programei și cu nivelul de cunoștințe al elevilor. Experiența acumulată în primele luni de școală, rezultatele îmbucurătoare obținute pînă acum, ne permit să extindem, în această etapă, procesul predării limbilor străine cu ajutorul mijloacelor audio-vizuale și la alte clase integrînd în această muncă și pe ceilalți profesori de limbi străine din școală.

Urmărind omogenizarea cunoștințelor elevilor și diminuarea treptată a procentului de mediocritate, acordăm o prioritate netă limbii orale, atît prin folosirea materialului vizual pentru prezentarea lexicului nou și dezvoltarea vorbirii, cît și prin numeroase exerciții structurale. De asemenea, folosim ca lecturi model înregistrările pe bandă realizate de lectorii francezi care au lucrat în cadrul cursurilor de perfecționare de la Sinaia din vara anului 1965.

Acordăm o atenție deosebită integrării structurilor de bază în exprimarea elevilor. Astfel, pînă acum am folosit aproximativ 800 metri de bandă cu exerciții privind mai ales flexiunile verbului la diferite forme și diateze, ale pronumelor complemente, ale expresiilor etc. În general, aceste exerciții sînt realizate în clasă cu ajutorul magnetofonului. Elevii care din diferite motive nu și-au însușit în mod productiv structurile respective, ca și cei care mai prezintă deficiențe grave de pronunțare, își completează pregătirea în laboratorul lingvistic.

Activitatea în laboratorul lingvistic se desfășoară în afara orelor de curs, cu grupe de 14 elevi, în funcție de numărul cabinelor de care dispunem. Lucrările în laborator au avut inițial o durată de o oră, dar, apărînd simptome de supratensionare, ele au fost reduse la 30 de minute. În laborator, elevii efectuează exerciții structurale (transformări, substituiri, completări), exerciții de pronunțare și de lectură expresivă prin imitarea unui model francez. Atunci cînd profilul lecției o permite, o grupă de 4—5 elevi lucrează în laborator în ultimele 15—20 de minute ale orei de curs. Ei fac aici exerciții de lectură sau structurale, anterior înregistrate pe bandă. Acești elevi sînt dintre cei care prezintă încă dificultăți de pronunțare sau care, absentînd din diferite motive de la orele de curs, nu și-au însușit în bune condiții structurile gramaticale predate.

Acest început de folosire a tehnicilor audio-vizuale în predarea limbii franceze ne-a permis să înregistrăm rezultate îmbucurătoare și ne determină să lărgim aplicarea lor. Procentul de rămînere în urmă la cele trei clase a VIII-a, care inițial însuma aproximativ 25 la sută, a fost aproape complet lichidat, iar progresele realizate de elevii cu note la limită ne îndreptățesc să sperăm într-o masivă reducere a procentului de mediocritate. La aceasta contribuie și interesul mereu crescut al elevilor pentru orele de limba franceză în care proiecția, magnetofonul și laboratorul lingvistic imprimă studiului un ritm nou și multă varietate.

Folosirea tehnicilor noi ridică în fața noastră o serie întreagă de probleme. De pildă, pentru convertirea sistematică a cunoștințelor de gramatică în automatisme și pentru elaborarea exercițiilor structurale ne-am văzut nevoiți să amendăm unele date din literatura pedagogică de specialitate și să le adaptăm condițiilor noastre de lucru și scopurilor învățămîntului nostru. Practica predării ne-a convins de necesitatea măririi numărului de exemple în exercițiile de substituire și ne-a demonstrat ineficacitatea exercițiilor lexicale înregistrate. Cum majoritatea metodelor audio-vizuale neglijează în mare măsură limba scrisă, ne vedem în situația de a elabora variante ale exercițiilor structurale cu suport grafic care au fost folosite și în laboratorul lingvistic. În același timp, ne-am dat seama că eficacitatea unui exercițiu de structură depinde de justa lui alcătuire. astfel încît elementele bine cunoscute de elevi să-i ajute să-și concentreze atenția asupra substituirii sau transformării care li se cere.

Întrucît în această etapă folosirea tehnicilor audio-vizuale este extinsă în liceul nostru, și la predarea altor limbi străine, problemele pe care le ridică metodica acestor tehnici vor putea fi elucidate mai bine și mai repede, în cadrul unui efort colectiv.

Prof. MARCEL SĂRAS
Liceul „Ion Neculce"-București

Demonstrații de matematică

Unul dintre capitolele cele mai greu de însușit din algebra predată la clasa a IX-a este cel intitulat „Puteri cu exponent rațional" Faptul că m-am izbit eu însumi, pe vremea cînd eram elev, de greutăți în studiul acestui capitol, faptul că serii întregi dintre elevii mei s-au opintit din greu pentru a trece „obstacolul" puterilor cu exponent rațional m-a determinat să fac o analiză mai profundă a problemei, să caut soluții adecvate, în spiritul concepțiilor moderne de predare a matematicii.

Ceea ce izbește la o analiză amănunțită a modului cum se predă în general acest capitol — mod recomandat de altfel în actualul manual de algebră al clasei a IX-a — este faptul că în mare măsură el nu răspunde esenței cunoștințelor referitoare la puterile cu exponent rațional. Capitolul începe cu prezentarea noțiunii de putere naturală, trece apoi la definiția radicalului, la prezentarea proprietăților pe care le au radicalii, după care urmează demonstrații cu privire la regulile de aducere a radicalilor la același indice, la operațiile cu expresii raționale etc. Sînt necesare aceste demonstrații în contextul studiului modern al matematicii, se bazează ele pe cunoștințe dobîndite anterior și constituie o bază pentru însușirea unor noi cunoștințe? În general, nu. Am putea considera că majoritatea cunoștințelor astfel predate va reprezenta un balast pentru elevi, dacă nu am fi siguri, în lumina experienței acumulate, că ei le uită foarte repede. Dar, pentru a le preda sîntem nevoiți să pierdem patru sau cinci ore, iar elevii, pentru a le memora, pierd alte 8-9 ore.

De abia după parcurgerea acestei obositoare etape intermediare, către sfîrșitul capitolului, se trece la generalizarea noțiunii de putere, menționîndu-se că în matematică s-au stabilit anumite convenții, datorită cărora pot fi respectate proprietățile stabilite ale operațiilor cu puteri naturale. Numai prin aceste precizări elevul este pus în temă propriu-zisă a studiului.

În aceste condiții m-am hotărît să adopt o metodă mai adecvată scopului matematicii și care duce la o evidentă economie de timp și la însușirea mai temeinică și mai trainică de către elevi a cunoștințelor esențiale. Metoda adoptată constă în predarea capitolului referitor la radicali pe baza puterilor cu exponent rațional. În acest fel elevul trebuie să-și însușească numai trei convenții și anume: a la puterea 0 este egal cu 1, a la puterea m/n este egal cu radical de ordinul n din a la puterea m și a la puterea minus m/n este egal cu a la puterea 1 supra m/n, m și n fiind considerați relativ primi, iar n nefiind egal cu zero.

În aceste condiții, la toate operațiile cu radicali, elevul trebuie să aplice regulile învățate la fracții, operînd cu exponenți fracționari, pe care oricînd îi poate transforma în radicali. În același timp, el nu mai trebuie să memoreze o serie de reguli cu privire la radicali, deoarece oricînd le poate reproduce rapid. Studiul efectuat în această formă contribuie și la mai buna rezolvare a unor probleme de fizică.

Cred că, în ansamblu, această formă de predare aduce un important cîștig de timp, concentrînd atenția elevilor asupra cunoștințelor cu adevărat esențiale ale capitolului „Puteri cu exponent rațional".

Prof. ALEX. IOSIF MATHE
Simleul Silvaniei

Modalități de consolidare a cunoștințelor

Îmbunătățirea continuă a procesului de predare a chimiei este strîns legată nu numai de metodele utilizate în expunerea lecțiilor, dar și de căile folosite pentru consolidarea și fixarea cunoștințelor predate. Căutînd, pe această linie, modalități noi, am aplicat o metodă care îmbină recapitularea teoretică și activitatea practică în domeniul chimiei, permițînd o reală consolidare a cunoștințelor elevilor.

În ce constă această metodă? După parcurgerea unui capitol mai amplu sau a unui șir de capitole, dau elevilor spre rezolvare, într-o lecție recapitulativă, o serie de probleme. Chemînd cîte un elev în fața clasei, îi dau o problemă al cărei enunț este scris de el pe tablă. Apoi îi cer să stabilească planul de rezolvare a problemei și să-l formuleze într-un mod care să permită o transpunere a lui în practică. În continuare elevul trece la masa unde se află aparatajul și reactivii necesari rezolvării problemei pe cale experimentală El realizează aici lucrarea în mod practic, întorcîndu-se din nou la tablă, pentru a trage concluziile teoretice din interpretarea rezultatului obținut.

În acest fel, rezolvînd probleme care conțin calcule stoechiometrice, exerciții privitoarea la concentrația soluțiilor sau la recunoașterea unor substanțe chimice, elevii își consolidează cunoștințele despre unele legi chimice, despre fenomenele chimice de ansamblu care fac obiectul materiei recapitulate. Am constatat de pildă că, rezolvînd exerciții de recunoaștere a acizilor halogenați și a sărurilor lor, teme legate de solubilitatea unor derivați halogenați, de activitatea chimică a halogenilor, ei au recapitulat cu mai multă eficiență capitolul despre halogeni.

Problemele mai complexe sînt lucrate de grupe de doi, trei sau patru elevi, ceea ce sporește numărul celor antrenați în această activitate.

O asemenea modalitate de recapitulare a cunoștințelor, pe lîngă faptul că întărește deprinderile elevilor de mînuire a aparaturii de laborator, face să crească capacitatea lor de sintetizare, ajutîndu-i să tragă singuri concluzii teoretice din propria lor activitate practică. Ea duce în același timp la sporirea interesului elevilor pentru studiul chimiei.

Organizînd cu elevii mei lucrări individuale, acord în același timp o importanță sporită lucrărilor frontale cu caracter recapitulativ. De exemplu, după predarea cunoștințelor privitoare la substanțe organice cu funcțiuni, voi executa o lucrare frontală cu tema „Analiza calitativă a funcțiilor organice (funcții carboxilice, hidroxilice, carbonilice etc.).

În cadrul orelor de recapitulare a materiei îmi sînt de o deosebită utilitate și filmele documentare și diafilmele. Printre filmele ce vor fi prezentate în fața elevilor amintesc „Fabricarea zahărului", „Coloranții". „Materiale plastice" etc. Ar fi cît se poate de util dacă studiourile „Alexandru Sahia" și „Animafilm" ar întregi filmoteca didactică cu noi titluri prezentînd procese și procedee din industria de sinteză chimică, industria fermentativă, industria chimico-farmaceutică, stările de agregare ale materiei etc.

Prof. CARMEN IONESCU
Liceul „Emil Racoviță"
București

ECOURI la materialele publicate

„Între intuiție și abstractizare"

Sub titlul „Intre intuiție și abstractizare" profesorul C. Ottescu relatează, în nr. 830 al „Gazetei învățămîntului" o interesantă discuție cu un profesor tînăr.

Autorul apreciază că părerile colegului său pot părea unora îndrăznețe, că unii nu-i vor da dreptate, iar alții vor considera inițiativele sale nu îndeajuns de verificate de practica predării, afirmînd însă că personal, cu unele rezerve de amănunt și de exprimare, este de acord cu el.

Punîndu-se problema că inițiativele tînărului profesor nu ar fi „îndeajuns de verificate de practica predării" găsesc de datoria mea să intervin în discuție deoarece cred că, în ce mă privește, am verificat aceste inițiative multă vreme (trebuie să precizez că nu sînt tînăr, ci dimpotrivă, mai am doar 3 ani pînă la pensionare).

Sînt întru totul de acord cu cele spuse de tînărul profesor din articolul tov. C. Ottescu. Am numit, într-o discuție cu colegii, „planșomanie" obiceiul de a se înșira diferite formule sau probleme rezolvate pe planșe și a le considera „material didactic". Cît timp pierdut, cîtă migală obositoare, fără nici un folos pedagogic! Dacă elevul știe că găsește pe perete formula, de ce s-ar mai osteni s-o învețe?

Desigur, nu putem renunța în totul la intuiție. În geometria plană ea este posibilă și se realizează pe figuri cît mai corect desenate la tablă.

Este drept că intuiția spațială se realizează mai greu. Deși termenii par contradictorii, cred că nu e greșit a se spune că intuiția spațială se realizează în mod abstract. Nu exclud posibilitatea folosirii trusei stereometrice, dar mă bazez prea puțin pe ea, și în nici un caz numai pe ea. Pun cel mai mare preț pe un desen sugestiv, luat din unghi cît mai favorabil problemei, executat cu creta albă — așa cum se spune în articolul citat — și pot afirma, cu toată certitudinea pe care mi-o dă experiența, că lecțiile sînt înțelese. Trusa stereometrică îi atrage pe elevi, îi distrează chiar, însă răpește prea mult timp și nu dă randament decît dacă, într-o altă oră, se rezolvă din nou aceleași probleme, fără a o mai folosi, ci întrebuințînd numai desenul sugestiv. În acest sens, folosesc o dată sau de două ori trusa. În rest, procedez ca și „colegul tînăr" și nu mă plîng de rezultate.

Prof. C. SĂNDULACHE
Podul Turcului,
regiunea Bacău

„Cadrele didactice și cercetarea științifică"

Articolul „Cadrele didactice și cercetarea științifică", semnat de P. Bărbulescu în nr. 829 al „Gazetei învățămîntului", ridică probleme deosebit de interesante.

În fiecare raion există posibilități destule pentru extinderea preocupărilor personalului didactic în domeniul cercetării științifice, dar ele încă n-au fost folosite. Ce s-ar putea face, în fond?

Sînt de părere că pot avea loc, pe plan raional, sesiuni științifice ale cadrelor didactice la care să se facă comunicări pe teme profesionale, pedagogice etc. La aceste sesiuni ar fi bine să participe și cadre didactice universitare, de la institutele pedagogice de 3 ani și de la universități, care ar putea contribui mult la ridicarea nivelului dezbaterilor pe marginea lucrărilor expuse. Firește, ar fi necesar ca Institutul de științe pedagogice, institutele de perfecționare, secțiile de învățămînt, să acorde un sprijin larg celor ce se ocupă de munca de cercetare.

Unele dintre materialele cele mai valoroase prezentate la aceste sesiuni ar putea fi publicate în „Revista de pedagogie", în „Gazeta învățămîntului" etc.

Prof. V. M. CUTUȘ
comuna Rasa, raionul
Călărași

Plenara Uniunii Sindicatelor din instituțiile de învățămînt și cultură

În ziua de 19 ianuarie a.c. a avut loc Plenara Comitetului Uniunii Sindicatelor din instituțiile de învățămînt și cultură. La lucrările Plenarei au participat membrii și membrii supleanți ai Comitetului Uniunii Sindicatelor, cadre de conducere din Ministerul Învățămîntului, Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, Institutul de științe pedagogice, Institutul de perfecționare a cadrelor didactice, Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale.

Pe baza raportului prezentat de tovarășa Onița Gligor, președinte al Comitetului Uniunii Sindicatelor din instituțiile de învățămînt și cultură, Plenara a analizat activitatea desfășurată de sindicate, contribuția lor la realizarea sarcinilor pe anul 1965 și a stabilit sarcinile ce le revin în anul 1966.

Participanții la Plenară au fost informați asupra măsurilor luate pentru pregătirea Conferinței Uniunii Sindicatelor din instituțiile de învățămînt și cultură.

În încheierea dezbaterilor a luat cuvîntul tovarășul Ion Preoteasa, secretar al Consiliului Central al Sindicatelor, care, în lumina Directivelor Congresului al IX-lea al P.C.R. a subliniat sarcinile importante ce revin sindicatelor din instituțiile de învățămînt și cultură pentru mobilizarea tuturor cadrelor didactice, a tuturor lucrătorilor de pe tărîmul culturii la înfăptuirea cu succes a mărețului program stabilit de partid.

Concursurile pe specialități ale elevilor

Și în acest an se vor desfășura tradiționalele concursuri pe specialități (literatură română, matematică, fizică și chimie) ale elevilor, organizate de Ministerul Învățămîntului împreună cu societățile de științe istorice și filologice, de științe matematice, de fizică și chimie.

Faza pe localitate a concursurilor pe specialități va avea loc în ziua de 6 februarie a.c., iar faza pe regiune în zilele de 13, 14 și 15 martie a.c. Secțiile de învățămînt și filialele societăților au primit indicații amănunțite cu privire la organizarea acestor faze ale concursurilor.

În prezent, în licee, în școlile profesionale și tehnice și în școlile pedagogice se desfășoară intens pregătirile pentru prima fază a concursurilor, profesorii urmărind să cuprindă în cadrul ei un număr cît mai mare de elevi.

De curînd s-a deschis, în sala Dalles, cea de-a IV-a bienală republicană de artă plastică a artiștilor amatori.

Organizată sub auspiciile Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă și ale Consiliului Central al Sindicatelor, actuala expoziție republicană constituie momentul culminant al unui șir de 500 manifestări similare care au avut loc în raioane, orașe și centre regionale, în cadrul cărora au fost prezentate 14 000 de lucrări de pictură, grafică, sculptură, artă aplicată, realizate de 4 200 de artiști amatori.

În cadrul expoziției republicane a celei de-a IV-a bienale sînt prezentate, numeroase lucrări aparținînd cadrelor didactice. Reproducem în această pagină două din lucrările bienalei: „Fata cu floarea", de prof. Marieta Lungu—Constanța (premiul III) și „Livada", de inv. Gh. Necula, din Dumbrăveni—Galați.

CĂRȚI CĂRȚI

Metodica predării aritmeticii

„Metodica predării aritmeticii în școala generală", realizată de Nicolae Oprescu, Eugen Rusu, Al. Ganea, Sandu Mihai și M. Timofte este un instrument util în munca învățătorului și a profesorului de matematică.

În cele 14 capitole ale cărții se dezbat din punct de vedere metodic, în ordinea predării lor, toate temele mari din aritmetică, pornindu-se, în mod just, de la ideea că problema cheie în studiul aritmeticii este problema interacțiunii dintre intuiție și gîndirea abstractă. Se subliniază necesitatea de a se folosi intuiția, în primele clase, și pentru reprezentarea unor acțiuni, pentru a se înlătura însușirea formală a unor noțiuni de aritmetică.

De un real folos pentru profesori sînt planurile de lecții aflate la sfîrșitul unor capitole. Astfel, planul de lecție privind predarea numărului 6, ca și cel privind adunarea numărului 3 reprezintă o aplicare binevenită a indicațiilor expuse în metodică în legătură cu predarea primelor zece numere, servind totodată ca model pentru felul cum trebuie să se folosească metoda conversației în antrenarea activă a elevilor la buna desfășurare a lecției. Considerăm totuși că planul de lecție privind predarea numărului și cifrei 6 este prea extins, el neputînd fi realizat în timpul afectat.

Modul în care se indică etapele metodice, dezbaterea procedeelor de predare a operațiilor, sublinierea dificultăților ce se ivesc, a modului cum pot fi înlăturate ne permit să conchidem asupra temeiniciei cu care a fost elaborat capitolul consacrat numerației și operațiilor aritmetice cu numere naturale în clasele I—IV.

Bine tratat este și capitolul „Calculul mintal", care dezbate problemele psihologice cu privire la formarea deprinderilor de calcul mintal dezvăluie mecanismul care duce la formarea acestei deprinderi, modul cum trebuie să intervină învățătorul atunci cînd unii elevi întîmpină dificultăți în calculul mintal.

Mai puțin aprofundat este expusă metodica predării ordinii efectuării operațiilor. Aici se înșiră doar regulile și se reamintește faptul că nerespectarea lor duce la erori, lucru binecunoscut. În ceea ce privește folosirea parantezelor, pe lîngă o formulare neclară, se insistă prea puțin asupra procedeelor care duc la înțelegerea conștientă de către elevi a acestei chestiuni, cît și asupra formării deprinderii de a respecta ordinea operațiilor, de a lucra cu paranteze.

Capitolul „Fracții ordinare", deși tratat, în general, cu judiciozitate, pare că suferă, pe alocuri, de lipsă de exemplificări concrete. Astfel, este tratată prea sumar simplificarea fracțiilor, o problemă susceptibilă de îmbunătățiri metodice, dacă ne gîndim la frecventele greșeli pe care le fac elevii la simplificare. De asemenea, se vorbește într-un mod prea general despre adunarea și scăderea fracțiilor ordinare, neamintindu-se nimic despre operațiile cu numere mixte.

În ultimul capitol al lucrării, rezervat metodicii rezolvării problemelor, se face o clasificare a problemelor, arătîndu-se cum se formează la elevi deprinderea de a analiza și a rezolva probleme. Trebuie să subliniem aici meritul metodicii de a fi însumat într-un capitol închegat chestiunile legate de metodica rezolvării problemelor de aritmetică. Considerăm totuși că alegerea problemelor tratate în acest capitol nu este pe de-a întregul corespunzătoare: din cele peste 20 de probleme analizate, nici una nu se adresează elevilor din clasele V—VIII, marea majoritate fiind la nivelul elevilor din clasele I sau a II-a. Din această cauză capitolul respectiv este util în special învățătorilor, profesorilor neputîndu-le servi decît aproximativ ca mijloc de orientare. În general tipurile de probleme la nivelul claselor mai mari sînt tratate fugitiv sau nu sînt dezbătute de loc. Așa stau lucrurile, de exemplu, cu problemele de amestec, de aliaj, cu problemele de împărțiri în părți proporționale.

Cu toate aceste deficiențe, Metodica predării aritmeticii în școala generală, prin bogatul material pe care-l prezintă, prin îndrumările metodice pe care le dă, orientează activitatea învățătorului și a profesorului de matematică, dîndu-le posibilitatea să ridice calitatea muncii lor.

Prof. V. CIOBANU
Orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej

Se cercetează noutăți sosite la bibliotecă

Studii de literatură universală

A apărut de curînd cel de-al șaptelea volum din **Studii de literatură universală**, culegere anuală a Societății de științe istorice și filologice din Republica Socialistă România, adresată profesorilor de limba română și limbi străine din învățămîntul de cultură generală și din învățămîntul superior, cercetătorilor științifici, studenților, precum și publicului larg.

Ca și în volumele anterioare, în acest volum sînt cuprinse lucrări privind literatura unor țări și epoci diferite.

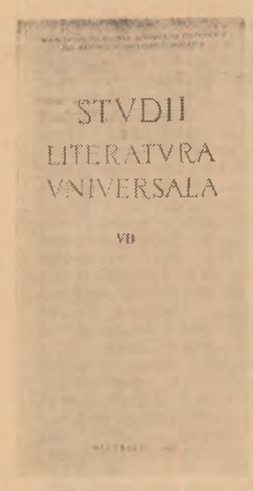

Prof. dr. Alexandru Balaci, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România și redactorul responsabil al culegerii, semnează materialul intitulat **Contribuții românești la o exegeză dantescă**. Prof. univ. Nina Façon, în **O interpretare a Beatricei în Remy de Gourmont,** confruntă judecata estetică a lui Gourmont cu cele ale lui De Sanctis și Benedetto Croce, subliniind diferențele de interpretare în critica franceză și în cea italiană. În **Sordello și compatriotul său Virgiliu,** Alex. Duțu abordează problemele sensului sintezei culturale realizate de Dante în **Divina Comedie** și analizează cîteva pasaje din operă, care relevă legătura stabilită de poet între antichitatea romană și cultura latină occidentală, ca și atitudinea sa față de imperiul bizantin. Cornel Mihai Ionescu urmărește să sublinieze, în **Cîteva probleme estetice în gîndirea lui Dante,** originalitatea ideilor estetice ale marelui florentin.

În afara grupajului omagial Dante, volumul cuprinde 14 studii de o mare varietate tematică. Menționăm, printre acestea, **Poemul lui Ghilgameș** de Cornelia Comorovski, analiză a primei capodopere cunoscute din literatura universală, **Lirica Egiptului antic** de Ovidiu Drîmba, analiză estetică aplicată la poezia Egiptului faraonic și a influenței exercitate de aceasta asupra altor literaturi antice, **Coordonatele timp-spațiu în „Crimă și pedeapsă"** în care autoarea, Galina Maievski, analizează cîteva din procedeele artistice folosite de Dostoievski, **Actualitatea esteticii lui Flaubert** de Lelia Băluș, care face o fină analiză a principiilor estetice flaubertiene prin intermediul **Corespondenței** scriitorului, **În țara minelor cu André Stil** de Yvonne Ghimeșan, care pune interesante probleme de dialectologie. Semnalăm și alte titluri care ilustrează varietatea tematică a volumului: **William Faulkner, cronicar al Sudului,** de Sorin Alexandrescu, **Lion Feuchtwanger despre funcția socială a artei** de Livia Ștefănescu, **Poezia lui Cesare Pavese** de Margareta Dolinescu.

Ion Pop Reteganul

Apărută în colecția „Dezvoltarea învățămîntului românesc", lucrarea *Ion Pop Reteganul* de Apostol I. Popescu prezintă întreaga activitate desfășurată de cărturarul ardelean, evidențiind devotamentul patriotic cu care **s-a** dedicat școlii și satului. Este un studiu monografic, care interesează deopotrivă cadrele didactice și pe cercetătorii în domeniul pedagogiei.

Particularitățile de vîrstă ale preșcolarilor

Autorii acestei lucrări, A. Chircev și M. Nicoară, subliniază că mijloacele, metodele și procedeele instrucției și educației în grădiniță presupun respectarea particularităților de vîrstă ale preșcolarilor, inclusiv a particularităților individuale. Pornind de aici ei tratează probleme legate de educarea intereselor și aptitudinilor copiilor, de formarea trăsăturilor pozitive de caracter, indică metode și procedee privind tratarea individuală a copiilor în funcție de particularitățile lor.

Cunoașterea mediului înconjurător și dezvoltarea vorbirii Îndrumări metodice

Elaborată de E. Varzari, M. Taiban și V. Manasia, lucrarea care poartă titlul de mai sus prezintă probleme de bază ale organizării și conducerii activităților obligatorii care contribuie la cunoașterea de către copiii preșcolari a mediului înconjurător și la dezvoltarea vorbirii. Se analizează toate tipurile de activități obligatorii prin care se transmit, se fixează sau se sistematizează cunoștințele copiilor. De asemenea, sînt indicate metodele și procedeele specifice fiecărei grupe de vîrstă în parte, fiecărui tip de activitate.

Școala românească și Unirea

(Urmare din pag. I-a)

cutare sau cutare legiuire străină". Referindu-se la sfera de cuprindere a învățămîntului, mesajul menționa că el trebuie să fie pus „în diferitele sale graduri, la îndemîna tuturor claselor", pentru ca „în curînd" fiecare locuitor să știe să scrie și să citească. Subliniind necesitatea ca învățămîntul superior să fie mai legat de nevoile practice ale economiei și ale administrației, mesajul arăta că, fără a se neglija importanța studiilor umaniste, „starea de astăzi a României și viitorul ei cer numai decît o facultate de știință economică și administrativă, precum și o facultate de științe agronomică, industrială și comercială".

Unul dintre sprijinitorii cei mai activi ai politicii școlare preconizate de Al. I. Cuza a fost Mihail Kogălniceau; acesta declara, încă la începutul anului 1860, că va lupta „pentru cea mai mare răspîndire a învățăturilor publice, astfel ca fiecare oraș să-și aibă gimnaziul său, fiecare sat școala sa, fiecare român să știe a scrie, citi, deci a-și cunoaște și a-și apăra drepturile".

În toamna aceluiași an, învățămîntul din Principatele Unite a înregistrat un important succes prin înființarea Universității din Iași, a cărei deschidere solemnă a avut loc la 28 octombrie 1860 în prezența domnitorului, al cărui nume îl poartă. Evenimentul a fost sărbătorit cu deosebită bucurie nu numai la Iași, ci în întreg teritoriu românesc, „Gazeta Transilvaniei" considerîndu-l ca un fapt „care face epocă în istoria românismului" și care produce o bucurie la care ține să participe fiecare român. După patru ani, la 4 iulie 1864, a fost semnat decretul de înființare a Universității din București, provenită — ca și cea de la Iași — din reunirea unor facultăți existente încă mai dinainte.

Cele mai importante măsuri privind reorganizarea învățămîntului au fost cuprinse în cadrul „Legii asupra instrucțiunii publice" din anul 1864. Legea aceasta se leagă strîns de numele unui alt mare luptător pentru Unire, Dimitrie Bolintineanu, care a fost, în perioada aceea, ministru al instrucțiunii publice. Militant de seamă al mișcării unioniste, aflat în fruntea presei revoluționare, la conducerea ziarelor „Poporul suveran" și, mai apoi, „Junimea Română" și „Dîmbovița", autor de broșuri propagandistice, Dimitrie Bolintineanu a luptat neostenit pentru a sprijini, așa cum spunea el, „nația și ideile progresiste, potrivit cu trebuințele țării". Asemenea idei progresiste, cerute de trebuințele țării, au stat și la baza „Legii asupra instrucțiunii publice", care stabilea învățămîntul primar cu 4 clase, învățămîntul secundar cu 7 clase și cel universitar avînd o durată de 3 ani. Învățămîntul primar era decretat ca obligatoriu și gratuit. Deși aceste atribute ale sale n-au devenit pe deplin o realitate, din cauza condițiilor materiale grele în care trăiau cei mai mulți copii de vîrstă școlară, ca și din cauza lipsei de cadre didactice îndestulătoare, a localurilor de școală insuficiente și a lipsei de manuale, totuși învățămîntul primar a cuprins un mult mai mare număr de copii decît pînă atunci. O atenție deosebită a fost acordată învățămîntului secundar, cuprinzînd gimnazii, licee, școli normale și școli speciale — reale, comerciale, de meserii, școli de Belle-Arte, conservatoare etc. Învățămîntul superior, cuprinzînd în principal universitățile din Iași și București, a contribuit într-o mare măsură la crearea cadrelor necesare școlilor secundare, administrației publice, precum și dezvoltării științei și culturii.

Cu toate limitele sale, impuse de caracterul statului burghez și de greutățile de ordin material, reorganizarea învățămîntului a jucat un rol progresist și a avut consecințe pozitive dintre cele mai importante în dezvoltarea societății noastre, contribuind la sporirea valorilor culturale ale poporului român.

Preluînd și ridicînd pe o treaptă superioară cele mai bune tradiții de luptă ale înaintașilor, Partidul Comunist Român și statul nostru socialist au asigurat școlii noastre și tuturor cadrelor didactice condiții minunate de activitate. Strîns legat de tradițiile înaintate ale trecutului, cinstind pe cei care și-au legat numele de progresul școlii românești, învățămîntul nostru de astăzi, sector de cea mai mare importanță în cadrul revoluției culturale, aduce o contribuție esențială la educarea schimbului de mîine al constructorilor României socialiste, la afirmarea mondială a culturii românești.

Enrico Fermi, Cristofor Columb al atomului

De curînd a apărut, în Editura științifică, traducerea volumului „Enrico Fermi, Cristofor Columb al atomului", de Pierre de Latil.

Descriind viața și activitatea lui Enrico Fermi, una din cele mai proeminente figuri ale fizicii nucleare,

autorul vorbește pe larg despre contribuția lui la eliberarea energiei nucleare. Aspectele multiple ale activității savantului sînt prezentate într-o suită de schițe scurte, care ni-l arată de la începutul cercetărilor sale, cînd avea doar vîrsta de 24 de ani. Este descrisă formarea școlii moderne de fizică din Roma, a cărei figură centrală a fost Fermi, ca și activitatea acestuia în domeniul mecanicii cuantice. În mod deosebit stăruie lucrarea lui Pierre de Latil asupra activității lui Fermi în domeniul studierii neutronilor descoperiți de Frédéric și Irène Joliot-Curie. Fermi a determinat natura neutronilor și efectul lor, a studiat neutronii „lenți" cu care a produs fisiunea în nucleul atomic, rezultat care l-a dus la concepția construirii unei pile atomice.

Volumul prezintă un interes deosebit pentru profesorii de fizică, făcîndu-le larg cunoscută gîndirea și preocupările acestui mare creator al epocii noastre, care a fost călăuzit de gîndul nobil de a pune la îndemîna omenirii un izvor imens de energie — energia nucleului atomic. Profesorii vor fi deosebit de interesați și de activitatea pedagogică desfășurată de Fermi, care s-a ocupat și de învățămîntul științelor naturii, al fizicii în special. El a editat chiar manuale de fizică pentru licee, iar în vederea propagării științelor a scris mai multe prelegeri și articole.

Scrisă într-un stil viu, interesantă și atractivă, cartea lui Pierre de Latil poate fi recomandată și elevilor din ultimele clase, cărora le oferă exemplul unui om ce și-a pus întreaga viață în slujba progresului științei.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București Piața Scînteii nr. 1, Telefon 17.60.20. Abonamentele se fac la oficiile poștale, factorii poștali și la difuzorii voluntari din unitățile de învățămînt. Tiparul: Combinatul Poligrafic Casa Scînteii, Piața Scînteii București.